

Motion till riksdagen 2011/12:So651

av **Christina Karlsson m.fl. (S)**

Kooperativ äldreomsorg

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrade möjligheter för kooperativa lösningar inom äldreomsorgen.

Motivering

Allt fler vill starta eget företag tillsammans med andra, i bolagsform eller i en ekonomisk förening. Lockelsen och värdet ligger i det gemensamma ägandet och det jämlika inflytandet över verksamheten. Den kooperativa idén har sprungit ur detta. Det kooperativa företaget bygger på öppenhet, demokrati och aktivt deltagande av medlemmarna som tillsammans äger företaget. Både inflytande och ansvar fördelas lika mellan kooperativets medlemmar, och alla medlemmar har lika rösträtt. Idag finns kooperativa företag inom alla branscher. Den här motionen behandlar kooperativt drivna äldreomsorgsföretag.

Sveriges befolkning består av en allt större andel äldre personer. Det innebär stora utvecklingsmöjligheter för äldreomsorgen i framtiden. Redan idag kompletteras den kommunala äldreomsorgen av privata eller kooperativa och ideella alternativ på många platser. Men förutsättningarna för kooperativ, som ofta är små företag, måste bli bättre. Idag dominerar äldreomsorgsmarknaden av några få stora företag, eftersom de mindre aktörerna, privata såväl som kooperativa, missgynnas såsom reglerna för offentlig upphandling är utformade idag.

En kartläggning som utredningen Vård med omsorg (SOU 2007:37) har gjort visar att en mycket liten andel av offentligt finansierad vård och omsorg utgörs av små företag, kooperativ eller idéburna verksamheter. Utredningen hänvisar till att det till stor del är lagen om offentlig upphandling som effektivt har hindrat små aktörer att klara sig på marknaden. Att lägga ett anbud i

Fel! Okänt namn på

en upphandling kan kosta mellan 50 000 och 100 000 kronor, och förutom kapital krävs personal med juridisk kompetens som kan utforma anbudet. Det handlar om resurser som små vårdföretag inte har. Exempelen på små äldreomsorgsföretag som slagits ut av stora aktörer, som har bättre råd att formulera anbud och kanske till och med lägga anbud med låga omsorgspriser, är många. Ett stort företag kan, till skillnad från ett litet, ha råd att gå med förlust under en period för att ta sig in på en marknad. Om det ska vara någon poäng med att kunna välja äldreomsorg är det nödvändigt att det finns flera aktörer att välja bland. Inom äldreomsorgen står lagen om offentlig upphandling i vägen för nödvändig variation. Vi vill hävda att LOU inte är tillämpbar inom vård- och omsorgstjänster och sociala tjänster.

Utan krav på upphandling inom äldreomsorgen skulle äldreomsorgen kunna utvecklas på samma positiva sätt som barnomsorgen har gjort, där det idag finns en verklig mångfald av aktörer. De kooperativa förskolorna är idag ett självklart alternativ till kommunal barnomsorg på många platser i landet. Verksamhetens lokala förankring och demokratiska styre ger barn, föräldrar och personal goda möjligheter att påverka verksamhetens utformning och prioriteringar. Kooperativa förskolor har dessutom ofta gått i bräschen för ny pedagogik och nytänkande. På samma sätt kan kooperativ äldreomsorg finna nya vägar till bättre vård.

Ett sätt att främja kooperativ inom äldreomsorgen är att kommunerna får möjlighet att skriva avtal direkt med kooperativet utifrån givna kvalitetsmål och priser. Sveriges Kommuner och Landsting har framfört att det behövs ett regelsystem där den enskildes val inte berörs av upphandlingslagstiftningen. Denna form av partnerskap mellan å ena sidan kooperativa och ideella utförare och å andra sidan kommuner och landsting bör utvecklas vidare.

Lagen om valfrihetssystem (LOV) går ut på att alla kommuner och landsting som vill kan införa vårdvalssystem utan att bryta mot dagens upphandlingslagstiftning. Den nya lagen är ett alternativ till lagen om offentlig upphandling (LOU) om kommunen inte vill driva allt i egen regi. Lagen ska kunna tillämpas på handikapp- och äldreomsorg samt hälso- och sjukvårdstjänster. Kommunen bestämmer vilka kriterier och krav som ska gälla för att ett omsorgsföretag ska få vara med och konkurrera om t.ex. äldreomsorgsplatserna. Det kan inte förekomma någon priskonkurrens mellan omsorgsgivarna eftersom kommunen anger priset på förhand. I en undersökning bland medlemsföretagen som Arbetsgivareföreningen KFO, Coompanion och Famna genomfört första halvåret 2010 framgår att de ersättningssystem som kommuner och landsting utformar påverkar de reella förutsättningarna för att kunna driva verksamhet. Ersättningarna är alltför ofta för snålt tilltagna för att täcka kostnaden för att bedriva verksamheten med god kvalitet. Enligt lagen är det kvalitet och innehåll som ska styra utbudet och sedan är det upp till den äldre själv att avgöra vilken vårdomsorg han eller hon vill ha.

Vi anser att detta förslag på flera sätt förbättrar möjligheterna för kooperativt driven äldreomsorg att verka på samma villkor som de stora företagen. Men vi vill att kommunen eller landstinget ska kunna pröva lokaliseringen/etableringen av olika äldreomsorgsenheter och avgöra hur många som behövs. För att de äldre ska ha möjlighet att välja och få stöd efter behov

Fel! Okänt namn på

måste omsorgen finnas där den behövs bäst och inte där det är mest lönsamt. Det finns avskräckande exempel från t.ex. friskolesystemet och Vårdval Stockholm som visar hur fri etablering leder till koncentration och en resursanvändning som inte är behovsstyrd.

Stockholm den 29 september 2011

Christina Karlsson (S)

Agneta Gille (S)

Lars Johansson (S)

Berit Högman (S)

Carin Runeson (S)

Eva Sonidsson (S)

Hans Ekström (S)

Hillevi Larsson (S)

Karin Åström (S)

Kerstin Engle (S)

Leif Pettersson (S)

Peter Jeppsson (S)

Thomas Strand (S)

Johan Andersson (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Annelie Karlsson (S)

Billy Gustafsson (S)

Christer Adelsbo (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Helene Petersson i Stockaryd (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Krister Örnfjäder (S)

Kerstin Haglö (S)

Marie Nordén (S)

Peter Persson (S)

Åsa Lindestam (S)